ΒΗΜΑ 7 ΣΕΠ. 1986

Κριτική θεάτρου

«Βάτραχοι» και «Τραπεζαρία»

Της **Ελένης Βαροπούλου**

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ αριστοφανική παράσταση με επίλεκτα ερμηνευτικά κομμάτια έδωσε το Εθνικό Θέατρο στην Επίδαυρο παίζοντας τους «Βατράχους» σε μετάφραση **Κώστα Σταματίου** και σκηνοθεσία **Κώστα Μπάκα.** Καθώς διερχόμαστε περίοδο όπου αντί να έχουμε ουσιαστική αναμέτρηση του υποκριτή με τον κωμικό λόγο έχουμε μέτρηση της αντοχής του κειμένου στα καπρίτσια των ηθοποιών, μια παράσταση η οποία ξαναπιάνει το αριστοφανικό νήμα στο σημείο απόληξης των βασικών σκηνικών παραδόσεων, είναι οπωσδήποτε ευπρόσδεκτη.

Και όχι βέβαια επειδή επαναφέρει γενικώς τα πράγματα στην τάξη, σε μια τάξη μορφών δοκιμασμένων από το Εθνικό Θέατρο και το Θέατρο Τέχνης και αφομοιωμένων μέσα σε πρακτική δεκαετιών. (Η άρνηση, η ανατροπή της τάξης στο θεάτρο, μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά δημιουργική, αναγκαία ή και άγονη, αντίστοιχα, όπως η αποκατάστασή της ενδέχεται κάποια στιγμή να είναι χρήσιμη). Ευπρόσδεκτη ήταν λοιπόν η παράσταση των «Βατράχων» στην Επίδαυρο επειδή αποσυμπλέκει τις αριστοφανικές κωμωδίες από πολλά παρασιτικά στοιχεία, προχειρότητες, ελαφρότητες κάτω από το άλλοθι του νεωτερισμού και κυρίως επειδή ανακομίζει το μέτρο της απαραίτητης υποκριτικής εργασίας, της δουλειάς που δέον να καταβάλλεται χωρίς να έχει για πυξίδα το εξωθεατρικό και παραθεατρικό παζάρι, τον διαφημιστικό οδοστρωτήρα, το στυγνό εμπόριο.

Ο Κώστας Μπάκας πλησίασε τον Αριστοφάνη με ευθύτητα και χωρίς αλαζονεία, σεμνά. Δεν προσποιήθηκε ότι στήνει κάτι καινούριο, πρωτότυπο ούτε παραγέμισε το θέαμα με εύφυολογήματα προκειμένου να κρύψει την «κανονικότητα» των σκηνοθετικών ιδεών. Το αποτέλεσμα ήταν ακίβδηλο, συνετό, καλοζυγισμένο. Άφηνε στον θεατή χώρο να αναπνέει, να εκτιμάει τα δεδομένα της παράστασης θετικά ή αρνητικά, να παρακολουθεί τους ηθοποιούς στή σκηνική σύνταξη του ρόλου.

Το σκηνικό της **Ιωάννας Παπαντωνίου** και τα κοστούμια για τα πρόσωπα έχοντας στο σχήμα πρόδηλες Τσαρουχικές αφετηρίες και παράλληλα η χορογραφία της Ρεγγίνας Καπετανάκη που διέθετε μια διακριτική γοητεία, ανήκαν στα θετικά των «Βατράχων». Η μουσική όμως του Γιώργου Τσαγκάρη, παρά την ποιότητά της, είχε τελικά απορρυθμιστική λειτουργία αφού ερχόταν σε μια μη αιτιολογημένη αντίθεση με τις περισσότερες υφολογικές επιλογές και με τον εσώτερο παλμό του θεάματος.

Για παίξιμο και ερμηνεία, για γνήσια κωμική ιδιοσυγκρασία και για επεξεργασμένη κωμικότητα μπορούμε επιτέλους να μιλήσουμε στην παράσταση αυτή όπου ο **Γιώργος Μιχαλακόπουλος** έπαιξε έναν κομψευόμενο, δήθεν περισπούδαστο Διόνυσο, ο **Νικήτας Τσακίρογλου** έναν δικολαβικό, οξύ Ευριπίδη, ο **Θύμιος Καρακατσάνης** έναν ζωτικό, φουριόζο Ξανθία και ο **Ιάκωβος Ψαρράς** έναν μονολιθικό, αλύγιστο Αισχύλο. Στην αντιπαράθεση δανδή και χωριάτη, φινιρισμένων και αδρών περιγραμμάτων στηρίχθηκε το ζεύγος Διόνυσου - Ξανθία. Ενώ ο αγών Ευριπίδη - Αισχύλου σχηματοποιήθηκε σε ένα παιχνίδισμα του αιχμηρού με το αμβλύ, του ατόφιου με το σπασμωδικό και το διακεκομμένο. Αυτά τα στυλιστικά υλικά όφειλε να πριμοδοτήσει η σκηνοθεσία οργανώνοντας καλύτερα τους χρόνους της παράστασης και σφίγγοντας, δένοντας ορισμένα μέρη. Έτσι ώστε και τα επεισόδια να προβαίνουν πιο δυναμικά, καίρια και η ροή του θεάματος να κερδίζει σε γλαφυρότητα, ευληγισία.

★

ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΟ, ζωογόνο αεράκι πνέει από το Βορρά κάθε φορά που κατεβαίνει στην Αθήνα η Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης». Με τρία θεάματα – τα εναρκτήρια της Διεθνούς Θεατρικής Συνάντησης '86, εκδήλωσης που πραγματοποιεί τα καλοκαίρια στο Θέατρο Αβέρωφ η Θεατρική Συντεχνία – ο εκ Θεσσαλονίκης θίασος κατέδειξε τόσο το εύρος του ρεπερτορίου του όσο και την ετοιμότητα των ηθοποιών να υπηρετούν δραματικά γένη, είδη, μορφές, από το ποιητικό θέατρο ως την καρικατούρα κι από την ηθογραφία ή το δράμα ως τους τύπους της κομέντια.

«Η τραπεζαρία», τρίτο έργο στη σειρά των αθηναϊκών παραστάσεων της Πειραματικής Σκηνής – προηγήθηκαν το δραματικό φιλοσοφικό κομψοτέχνημα του Μαριβώ «Η φιλονικία» σε σκηνοθεσία **Πέπης Οικονομοπούλου** και τα τέσσερα σύγχρονα Νο του **Γιούκιο Μισίμα** με το γενικό τίτλο «Νύχτες χαμένων ερώτων» και με σκηνοθεσία **Νίκου Χουρμουζιάδη** – χωρίς τις αξιώσεις μιας πολυεδρικής δραματουργικής ανάγνωσης ή ενός ιδιάζοντος, απύθμενου κλίματος, απαιτούσε ειδικούς σκηνικούς χειρισμούς στους οποίους όλοι οι συντελεστές αποκρίθηκαν με δεξιότητα και ευφράδεια.

Κουρδίστηκε σωστά από την **Έρση Βασιλικιώτη** η μηχανή μέσα στον χώρο της τραπεζαρίας και τον χρόνο της ανάμνησης. Και γράφτηκαν ζωηρά επάνω στη σκηνή τα ενστάντανέ όσων γεγονότων διαδραματίστηκαν στον καθοριστικό αυτό για τις διαπροσωπικές σχέσες, τα ήθη, τη νοοτροπία, ιδιωτικό τόπο.

Η αυτοπεποίθηση εξάλλου και η εκφραστική περιεκτικότητα που χαρακτήριζαν τους ηθοποιούς στο Ιονεσκικό «Παιχνίδι της σφαγής» επαληθεύτηκαν πάλι εδώ καθώς η εναλλαγή κάθε ηθοποιού σε διαφόρους και ποικίλους ρόλους ήταν ένα μαγνητικό πεδίο για τον θεατρίνο αλλά και τους θεατές της παράστασης. Στην παλαιική τραπεζαρία συναρμολογημένη από την **Ιωάννα Μανωλεδάκη**, η πνοή του ενός στιγμάτυπον έμπλεκε με την πνοή του αμέσως επομένου. Για να συνεχισθεί με επιτυχία η διαδοχή των δεκαοκτώ φλας πάνω στην περασμένη καθημερινότητα μέχρις ότου η φλόγα από τα κηροπήγια της τελευταίας σύντομης σκηνής σβήσει οριστικά την παρέλαση των φαντασμάτων.

Το έργο του **Άλμπερτ Ράμσντελ Γκέρνυ** «Η τραπεζαρία», συνεχίζοντας την αμερικανική δραματουργία του καθημερινού περίγυρου στην οποία πρωτοστάτησε ο **Θόρντον Ουάιλντερ,** εμπεριέχει ψήγματα ειρωνείας, νύξεις κοινωνικής κριτικής. Είναι ένα κάτοπτρο όπου περνούν φευγαλέα κάποια είδωλα του αμερικανικού way of life, η ασυνεννοησία και η σκληρότητα ανάμεσα σε γονείς, συζύγους, παιδιά, εραστές, το τερατώδες γούστο των σπιτικών εορτών, η υποκρισία και ο καθωσπρεπισμός στο εσωτερικό της φαμίλιας και της μικρής επαρχιακής κοινότητας. Οι νύξεις έγιναν σαφέστερες με το καρατερίστικο, ελαφρώς γκροτέσκο παίξιμο των εννέα ηθοποιών που διακρίθηκαν ως γέροι και γιαγιάδες, κυρίες, έφηβοι, παιδιά....